

**O'RTA YOSHDAGI BOLALARGA BERILADIGAN MILLIY VA HARAKATLI
O'YINLARNI O'RGATISH****Muhammadov Xosilbek****Shoimov Husan****Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti;****G'aniyev Suxrob Abduvali o'g'li****Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti, Jismoniy tarbiya va sport kafedrası
o'qituvchisi,****E-mail: suxrobaniyev5@gmail.com****<https://doi.org/10.5281/zenodo.15141229>**

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'rta yoshdagi bolalarga (6-10 yosh) o'zbek milliy harakatli o'yinlarini o'rgatishning pedagogik ahamiyati va amaliy usullari o'rganiladi. Milliy o'yinlar bolalarning jismoniy rivojlanishi, ijtimoiy ko'nikmalari va madaniy o'zlikni anglashlarini shakllantirishda muhim vosita sifatida ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda o'yinlarning bolalar psixofiziologik xususiyatlariga mosligi tahlil qilinib, o'rgatish metodikasi ishlab chiqiladi. Maqola amaliy tavsiyalar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: milliy harakatli o'yinlar, o'rta yoshdagi bolalar, jismoniy tarbiya, o'zbek xalq o'yinlari, pedagogika.

Kirish

O'rta yoshdagi bolalar (6-10 yosh) rivojlanishning muhim davrida bo'lib, bu yoshda jismoniy faollik va ijtimoiy munosabatlar ularning sog'lig'i va shaxsiyatini shakllantirishda katta ahamiyatga ega. O'zbek xalqining milliy harakatli o'yinlari, masalan, "Qo'chqor o'yini", "Bo'ri zovurda" va "Ikki yaxob" kabi o'yinlar bolalarni jismoniy jihatdan faol qilish bilan birga, milliy madaniyatni o'rgatishda samarali vosita hisoblanadi. Ushbu maqola o'rta yoshdagi bolalarga ushbu o'yinlarni o'rgatishning ilmiy asoslari va amaliy yondashuvlarini tadqiq etishga bag'ishlanadi.

Adabiyotlar sharhi

Milliy harakatli o'yinlar bo'yicha ko'plab tadqiqotlar mavjud. Osokina (1976) harakatli o'yinlarning bolalar motorikasi va sog'lig'iga ta'sirini o'rgangan bo'lsa, o'zbek olimlari, masalan, Karimov va Toshmatov (2019) o'zbek xalq o'yinlarining jismoniy tarbiyadagi o'rnini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, o'rta yoshdagi bolalarga milliy o'yinlarni o'rgatish bo'yicha maxsus metodikalar yetarlicha ishlab chiqilmagan. Ushbu tadqiqot mazkur bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda 6-10 yoshdagi 50 nafar bola ishtirok etdi. Ular uchun "Qo'chqor o'yini", "Bo'ri zovurda" va "Ikki yaxob" o'yinlari 8 hafta davomida haftada 2 marta 40 daqiqadan o'rgatildi. O'yinlarning ta'siri jismoniy testlar (yugurish tezligi, sakrash masofasi) va ijtimoiy ko'nikmalar bo'yicha anketalar orqali baholandi. Ma'lumotlar statistik tahlil qilindi.

Natijalar

Natijalar shuni ko'rsatdiki, milliy harakatli o'yinlar bolalarning jismoniy ko'rsatkichlarini yaxshiladi: "Bo'ri zovurda" o'yini yugurish tezligini 12-15% ga oshirdi, "Ikki yaxob" esa moslashuvchanlikni rivojlantirdi. Shu bilan birga, bolalar o'zaro hamkorlik va jamoaviy ruhni mustahkamladi. O'yinlar orqali milliy madaniyatga qiziqish ham ortdi.

Muhokama

Milliy harakatli o'yinlar bolalarning nafaqat jismoniy, balki psixologik va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. "Qo'chqor o'yini" kabi o'yinlar chidamlilikni, "Bo'ri zovurda" esa tezkorlikni oshiradi. Tadqiqotda o'yinlarning murakkabligi va davomiyligi yoshga moslashtirilishi muhimligi aniqlandi. Shu bilan birga, o'qituvchilarning o'yinlarni tashkil qilishdagi roli ham katta ekanligi ta'kidlanadi.

Xulosa va tavsiyalar

O'zbek milliy harakatli o'yinlari o'rta yoshdagi bolalarning rivojlanishida samarali vosita sifatida jismoniy tarbiya dasturlariga kiritilishi kerak. Quyidagi tavsiyalar beriladi:

1. O'yinlarni bosqichma-bosqich o'rgatish (qoidalar tushuntirilishi, harakatlar ko'rsatilishi, amaliyot).
 2. Bolalarning yosh va jismoniy tayyorgarligiga qarab o'yinlarni soddalashtirish yoki murakkablashtirish.
 3. O'yin jarayonida ijobiy muhit yaratish uchun rag'batlantirish usullaridan foydalanish.
- Kelgusida turli mintaqalar va yosh guruhlar bo'yicha qo'shimcha tadqiqotlar o'tkazish rejalashtirilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Osokina T. I. (1976). Bolalar bog'chasida jismoniy tarbiya. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
2. Karimov, U. R., Toshmatov, S. S. (2019). O'zbek xalq o'yinlarining jismoniy tarbiyadagi o'rnini. Jismoniy tarbiya va sport jurnali, 15(3), 45-50.
3. O'zbekiston Respublikasi. (2020). O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. Qonun hujjati, 23-sentabr, 2020-yil, № O'RQ-637.